

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 30 päivänä elokuuta 2016

673/2016

Tuomioistuinlaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Yleiset säännökset tuomioistuimista ja tuomareista

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään tuomioistuimista sekä tuomareista, muista tuomioistuinten jäsenistä ja muusta henkilöstöstä. Laissa säädetään myös tuomarivalintalautakunnasta ja tuomarinkoulutuslautakunnasta sekä niiden tehtävistä ja henkilöstöstä.

Lakia sovelletaan korkeimpaan oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen sekä niiden jäseniin, jollei korkeimmasta oikeudesta annetussa laissa (665/2005) tai korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetussa laissa (1265/2006) toisin säädetä.

Valtakunnanoikeudesta säädetään erikseen.

2 §

Tuomioistuimet

Yleisiä tuomioistuimia ovat käräjäoikeudet, hovioikeudet ja ylimpänä oikeusasteena korkein oikeus.

Yleisiä hallintotuomioistuimia ovat hallinto-oikeudet ja ylimpänä oikeusasteena korkein hallinto-oikeus.

Erylistuomioistuimia ovat markkinaoikeus, työtuomioistuin ja vakuutus oikeus.

3 §

Tuomiovallan käyttö ja tuomioistuinten riippumattomuus

Tuomioistuimet käyttävät niille perustuslain mukaan kuuluvaa tuomiovaltaa.

Tuomioistuimet ovat tuomiovaltaa käyttäessään riippumattomia.

4 §

Tuomioistuimen toiminnan järjestäminen

Tuomioistuimet vastaavat itse toimintansa järjestämisestä noudattaen, mitä tässä tai muussa laissa säädetään.

Tarkemmat määräykset tuomioistuimen toiminnasta, lainkäyttö- ja hallintoasioiden käsittelystä ja muusta työskentelyn järjestämisestä annetaan työjärjestyksessä, jonka tuomioistuin hyväksyy.

5 §

Tuomarit

Tuomareita ovat:

- 1) korkeimmassa oikeudessa presidentti ja muina tuomareina oikeusneuvokset;
- 2) korkeimmassa hallinto-oikeudessa presidentti ja muina tuomareina oikeusneuvokset;
- 3) hovioikeudessa päällikkötuomarina presidentti ja muina tuomareina hovioikeuden neuvokset;
- 4) käräjäoikeudessa päällikkötuomarina laamanni ja muina tuomareina käräjätuomarit sekä maa-oikeutena toimivassa käräjäoikeudessa lisäksi maa-oikeusinsinöörit;
- 5) hallinto-oikeudessa päällikkötuomarina ylituomari ja muina tuomareina hallinto-oikeustuomarit sekä Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa hallintotuomari;
- 6) markkinaoikeudessa päällikkötuomarina ylituomari ja muina tuomareina markkinaoikeustuomarit ja markkinaoikeusinsinöörit;
- 7) työtuomioistuimessa päällikkötuomarina presidentti ja muuna tuomarina työtuomioistuinneuvos;
- 8) vakuutus-oikeudessa päällikkötuomarina ylituomari ja muina tuomareina vakuutus-oikeustuomarit;
- 9) hovioikeudessa, hallinto-oikeudessa, markkinaoikeudessa, työtuomioistuimessa ja vakuutus-oikeudessa 18 luvussa tarkoitetut asessorit.

Tuomioistuimessa voi lisäksi olla muita jäseniä siten kuin tässä tai muussa laissa säädetään.

6 §

Tuomarin asema ja riippumattomuus

Tuomari on tuomiovaltaa käyttäessään riippumaton.

Tuomarin riippumattomuutta turvaavasta virassapysymisoikeudesta säädetään perustuslain 103 §:ssä sekä tarkemmin tämän lain 16 luvussa.

7 §

Tuomarin vakuutus

Tuomarin ja tuomioistuimen muun jäsenen on ennen tehtävänsä ryhtymistä annettava seuraava tuomarin vakuutus: ”Minä N. N. lupaan ja vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta, että minä toimin virassani perustuslakia ja lakia noudattaen, tuomitsen oikeuden mukaisesti ja puolueettomasti parhaan ymmärryksen mukaan sekä kunnioitan ihmisten yhdenvertaisuutta lain edessä.”

Vakuutus annetaan asianomaisessa tuomioistuimessa. Sen voi antaa myös käräjäoikeudessa.

Tarkemmat säännökset tuomarin vakuutuksesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

II OSA

TUOMIOISTUIMET

2 luku

Käräjäoikeudet

1 §

Käräjäoikeuden tehtävät

Käräjäoikeus käsittelee riita-, rikos- ja hakemusasiat ensimmäisenä oikeusasteena, jolle ei toisin säädetä.

Käräjäoikeus käsittelee myös muut sille lailla säädetyt asiat.

2 §

Asian ratkaiseminen

Käräjäoikeus käsittelee ja ratkaisee asiat istunnossa ja kansliassa.

Käräjäoikeuden puheenjohtajana toimii laamanni, kärjätuomari tai kärjänotaari.

3 §

Käräjäoikeudet

Käräjäoikeuksia ovat Ahvenanmaan, Espoon, Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Helsingin, Hyvinkään, Itä-Uudenmaan, Kainuun, Kanta-Hämeen, Kemi-Tornion, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Oulun, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Satakunnan, Tuusulan, Vantaan, Varsinais-Suomen ja Ylivieska-Raahen käräjäoikeudet.

Käräjäoikeuksista maaoikeuksina, merioikeuksina ja sotaoikeuksina säädetään erikseen.

4 §

Käräjäoikeuksien toimipaikat

Käräjäoikeudessa on kanslia. Käräjäoikeudella voi tarvittaessa olla useampi kanslia ja istuntopaikka.

Erityisestä syystä istunto voidaan toimittaa myös käräjäoikeuden tuomiopiirissä muualla kuin 1 momentissa tarkoitetussa istuntopaikassa tai muulla kuin käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla paikkakunnalla.

Käräjäoikeuksien kanslian ja istuntopaikan sijainnista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

5 §

Käräjäoikeuksien tuomiopiirit

Käräjäoikeuden tuomiopiirinä on yksi tai useampi kunta, jollei käräjäoikeuksien toimivallasta lailla erikseen toisin säädetä.

Käräjäoikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Käräjäoikeuden jäsenet

Käräjäoikeuden jäseniä ovat laamanni ja käräjätuomarit. Käräjäoikeudessa on lisäksi muina jäseninä lautamiehiä, jotka osallistuvat asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen sen mukaan kuin oikeudenkäymiskaassa tai muussa laissa säädetään. Lautamiehistä säädetään käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016).

Käräjäoikeudessa voi lisäksi olla sotilasjäseniä, jotka osallistuvat sotilasoikeudenkäyntiasioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen. Sotilasoikeudenkäyntiasioista säädetään sotilasoikeudenkäyntilaissa (326/1983).

Käräjäoikeuksien tuomiopiirejä yhdistämällä perustetussa käräjäoikeudessa voi yhdistämisen niin edellyttäessä tilapäisesti olla useampi kuin yksi laamannin virka. Laamaneista yksi nimitetään päällikkötuomariksi noudattaen 11 luvun 2 §:n 1 momenttia. Mitä laamannista säädetään, koskee päällikkötuomarina toimivaa laamannia.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen hallintotuomari toimii myös Ahvenanmaan käräjäoikeuden käräjätuomarina.

7 §

Maa-oikeuden jäsenet

Maa-oikeutena toimivassa käräjäoikeudessa on jäseninä maa-oikeusasioita käsittelevä käräjätuomari (*maa-oikeusasioiden vastuutuomari*) sekä maa-oikeusinsinööri. Maa-oikeusasioiden vastuutuomari osallistuu myös käräjäoikeuden muiden asioiden käsittelyyn.

Käräjäoikeuden laamanni määrää lisäksi vähintään yhden käräjäoikeuden tuomareista käsittelemään maa-oikeusasioita enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan.

3 luku

Hovioikeudet

1 §

Hovioikeuden lainkäyttötehtävät

Hovioikeus käsittelee käräjäoikeuden ratkaisusta tehdyt valitukset ja kantelut sekä hovioikeuden ratkaistavaksi säädettyt ylimääräistä muutoksenhakua koskevat asiat ja muut laissa sen ratkaistavaksi säädettyt lainkäyttöasiat.

Hovioikeus käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena sille lain mukaan kuuluvat tuomareita, muita tuomioistuinten virkamiehiä sekä syyttäjiä koskevat virkarikosasiat.

2 §

Hovioikeuden valvontatehtävät

Hovioikeus valvoo tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien toimintaa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi. Hovioikeudella on tämän tehtävän toteuttamiseksi oikeus saada tarvitsemansa tiedot asianomaisilta viranomaisilta.

Hovioikeuden on laadittava käräjäoikeuden valvonnan yhteydessä havaitsemistaan asioista kertomus, joka on toimitettava tiedoksi valtioneuvoston oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle. Lisäksi hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Työjärjestyksessä määrätään, miten valvonta on suoritettava.

3 §

Hovioikeuden muut tehtävät

Hovioikeus käsittelee oikeushallintoasiat ja muut lailla sen ratkaistavaksi säädetyt asiat.

4 §

Asian ratkaiseminen

Hovioikeus käsittelee ja ratkaisee lainkäyttöasiat istunnossa esittelystä tai pääkäsittelyssä.

Hovioikeuden puheenjohtajana toimii presidentti tai hovioikeudenneuvos.

5 §

Hovioikeudet

Hovioikeuksia ovat Helsingin, Itä-Suomen, Rovaniemen, Turun ja Vaasan hovioikeudet.

6 §

Hovioikeuksien toimipaikat

Hovioikeuden sijainnista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Hovioikeudella voi olla myös pysyvä istuntopaikka, jonka sijainnista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Hovioikeuden istunto toimitetaan sen sijaintipaikkakunnalla. Pääkäsittely saadaan kuitenkin tarvittaessa toimittaa hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla muulla paikkakunnalla kuin hovioikeuden sijaintipaikkakunnalla. Erityisestä syystä pääkäsittely saadaan toimittaa myös muulla kuin hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla paikkakunnalla.

7 §

Hovioikeuksien tuomiopiirit

Hovioikeuden tuomiopiirinä on yhden tai useamman kärjäoikeuden tuomiopiiri, jollei hovioikeuksien toimivallasta lailla erikseen toisin säädetä.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Hovioikeuden jäsenet

Hovioikeuden jäseniä ovat presidentti ja hovioikeudenneuvokset. Hovioikeudessa voi lisäksi olla asessoreja.

Helsingin hovioikeudessa on lisäksi sotilasjäseniä, jotka osallistuvat sotilasoikeudenkäyntiasioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen sen mukaan kuin sotilasoikeudenkäyntilaissa säädetään.

673/2016

4 luku

Hallinto-oikeudet

1 §

Hallinto-oikeuden lainkäyttötehtävät

Hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee ne hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat ja muut asiat, jotka säädetään kuuluviksi sen toimivaltaan hallintolainkäyttölaissa (586/1996) tai muussa laissa.

2 §

Asian ratkaiseminen

Hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee asiat istunnossa esittelystä.

Hallinto-oikeuden puheenjohtajana toimii ylituomari tai lainoppinut hallinto-oikeustuomari.

3 §

Hallinto-oikeudet

Hallinto-oikeuksia ovat Helsingin, Hämeenlinnan, Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta säädetään erikseen lailla.

4 §

Hallinto-oikeuksien tuomiopiirit

Hallinto-oikeuden tuomiopiirinä on yksi tai useampi maakunta, jollei hallinto-oikeuksien toimivallasta lailla erikseen toisin säädetä.

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä ja sijaintipaikoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Hallinto-oikeuden jäsenet

Hallinto-oikeuden jäseniä ovat ylituomari ja hallinto-oikeustuomarit. Hallinto-oikeudessa voi lisäksi olla asessoreja.

Hallinto-oikeudessa on lastensuojelua, adoptiota, mielenterveysasioita, päihdehuoltoa, tartuntatauteja sekä kehitysvammaisten erityishuoltoa tuntevia asiantuntijajäseniä, jotka osallistuvat asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen noudattaen, mitä hallinto-oikeuslaissa (430/1999) tai muussa laissa säädetään.

673/2016

5 luku

Markkinaoikeus

1 §

Markkinaoikeuden tehtävät

Markkinaoikeus toimii kilpailu- ja valvonta-asioiden sekä hankinta-asioiden, teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden sekä markkinaoikeudellisten asioiden erityistuomioistuinena.

Markkinaoikeuden päätösvaltaisuudesta, sen toimivaltaan lailla kuuluviksi säädettyjen asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa sekä muutoksenhausta markkinaoikeuden ratkaisuun säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

2 §

Markkinaoikeuden jäsenet

Markkinaoikeuden jäseniä ovat ylituomari, markkinaoikeustuomarit ja markkinaoikeusinsinöörit. Markkinaoikeudessa voi lisäksi olla asessoreja.

Markkinaoikeudessa on kilpailu- ja valvonta-asioita, hankinta-asioita, teollis- ja tekijänoikeudellisia asioita sekä markkinaoikeudellisia asioita tuntevia asiantuntijajäseniä, jotka osallistuvat asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa säädetään.

6 luku

Työtuomioistuin

1 §

Työtuomioistuimen tehtävät

Työtuomioistuin toimii erityistuomioistuinena työ- ja virkaehtosopimuksia koskevissa riita-asioissa sekä käsittelee sille lain nojalla kuuluvat valitusasiat.

Työtuomioistuimen toimivaltaan kuuluvista asioista, työtuomioistuimen päätösvaltaisuudesta niissä sekä niiden käsittelystä työtuomioistuimessa säädetään oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetussa laissa (646/1974).

2 §

Työtuomioistuimen jäsenet

Työtuomioistuimen jäseniä ovat presidentti ja työtuomioistuinneuvos. Työtuomioistuimessa voi lisäksi olla asessori.

Työtuomioistuimessa on neljätoista asiantuntijajäsentä, jotka osallistuvat asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetussa laissa säädetään. Asiantuntijajäsenistä kaksi on lainoppineita ja sellaisia, jotka eivät edusta työnantaja- tai työntekijäetuja. Muista asiantuntijajäsenistä kahdeksan on työsuhteisiin ja neljä virkasuhteisiin perehtyneitä.

Vakuutusoiikeus

1 §

Vakuutusoiikeuden tehtävät

Vakuutusoiikeus toimii toimeentuloturva-asioiden erityistuomioistuimena sille lain nojalla kuuluvissa asioissa.

Vakuutusoiikeuden päätösvaltaisuudesta ja asioiden käsittelystä vakuutusoiikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä vakuutusoiikeudessa annetussa laissa (677/2016).

2 §

Vakuutusoiikeuden jäsenet

Vakuutusoiikeuden jäseniä ovat ylituomari ja vakuutusoiikeustuomarit. Vakuutusoiikeudessa voi lisäksi olla asessoreja.

Vakuutusoiikeudessa on ylilääkäri, joka toimii päätoimisena lääkärijäsenenä. Lääkärijäsenenä toimimisen lisäksi ylilääkäri suunnittelee ja kehittää vakuutusoiikeuden lääketieteellistä arviointimenettelyä sekä huolehtii lääkärijäsenten töiden yleisestä suunnittelusta ja järjestämisestä sekä työskentelyn tuloksellisuudesta. Hänen tulee myös valvoa oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta lääkärijäsenten osalta.

Vakuutusoiikeudessa on lisäksi muita lääkärijäseniä, työoloja tai yritystoimintaa tuntevia asiantuntijajäseniä sekä sotilasvamma-asioita tuntevia asiantuntijajäseniä, jotka osallistuvat asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä vakuutusoiikeudessa annetussa laissa säädetään.

8 luku

Tuomioistuimen työskentelyn järjestäminen, johtaminen ja hallinto

1 §

Johtaminen

Tuomioistuinta johtaa ja sen tuloksellisuudesta vastaa päällikkötuomari.

Tuomioistuimessa voi olla johtoryhmä päällikkötuomarin tukena tuomioistuimen toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä. Johtoryhmään kuuluvat päällikkötuomari puheenjohtajana, 4 §:ssä tarkoitetut osaston johtajat, 19 luvun 5 §:ssä tarkoitettu kanslia- tai hallintopäällikkö sekä tarpeen mukaan myös muuta henkilöstöä.

Johtoryhmässä on käsiteltävä ainakin esitys tuomioistuimen työjärjestykseksi sekä muut tuomioistuimen johtamista, hallintoa, taloutta ja toimintaa sekä henkilöstöä tai niiden kehittämistä koskevat merkittävät asiat.

Johtoryhmän kokoonpanosta ja siinä käsiteltävistä asioista määrätään tarkemmin työjärjestyksessä.

2 §

Päällikkötuomarin tehtävät

Päällikkötuomari huolehtii tuomioistuimen toimintakyvystä ja sen kehittämisestä. Hän asettaa tuomioistuimen tulostavoitteet ja huolehtii niiden toteutumisesta. Päällikkötuomarin tulee valvoa oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta tuomioistuimen ratkaisuissa.

Päällikkötuomari osallistuu lainkäyttöön siinä määrin kuin hänen muut tehtävänsä sen sallivat.

3 §

Hallinnollisten asioiden ratkaiseminen

Päällikkötuomari ratkaisee tuomioistuimelle kuuluvat hallinto- ja talousasiat, joita ei ole määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi.

Päällikkötuomari voi määrätä, että asia, joka koskee lausunnon antamista lainsäädäntöasiassa tai lainsäädäntöaloitteen tekemistä, käsitellään ja ratkaistaan täysistunnossa, ja käräjäoikeudessa muussa laajemmassa kokoonpanossa.

Päällikkötuomarin oikeudesta siirtää asia muun virkamiehen ratkaistavaksi määrätään työjärjestyksessä. Päällikkötuomari voi ottaa siirtämänsä tai muutoin muun virkamiehen ratkaistavaksi kuuluvan asian itse ratkaistavakseen.

4 §

Osastot

Tuomioistuin voi toimia osastoihin jakautuneena. Osastojaosta määrätään työjärjestyksessä.

Osastoa johtaa päällikkötuomarin osaston johtajaksi määräämä lainoppinut tuomari (*osaston johtaja*), jollei päällikkötuomari itse johda osastoa.

5 §

Osaston johtajan tehtävään määrääminen

Päällikkötuomari määrää osaston johtajan tehtävään tuomioistuimen lainoppineen tuomarin enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tehtävä on julistettava niiden asianomaisen tuomioistuimen vakinaisten tuomareiden haettavaksi, jotka on nimitetty virkaansa ennen hakuajan päättymistä. Tehtävään määrättävällä tulee olla tehtävän edellyttämät henkilökohtaiset ominaisuudet ja johtamistaitoa.

Määräys voidaan painavasta syystä peruuttaa.

6 §

Osaston johtajan tehtävät

Osaston johtaja johtaa osaston työskentelyä. Hän huolehtii erityisesti työn yleisestä suunnittelusta ja järjestämisestä osastolla sekä työskentelyn tuloksellisuudesta. Hänen tulee valvoa oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta osaston ratkaisuisissa.

7 §

Asioiden jakaminen

Asiat on jaettava valmisteltaviksi ja ratkaistaviksi työjärjestyksessä vahvistettujen perusteiden mukaisesti. Näiden perusteiden on oltava selkeitä ja niiden on turvattava asianosaisten oikeus saada asiansa ratkaistuksi riippumattomasti, puolueettomasti ja joutuisasti.

8 §

Asian uudelleen jakaminen

Tuomarin käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi jaettu asia voidaan vastoin asianomaisen tuomarin tahtoa jakaa uudelleen vain, jos siihen on tuomarin sairaudesta, asian viivästymisestä, tuomarin työmäärästä tai muusta vastaavasta seikasta johtuva painava syy.

Asian uudelleen jakamisesta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa päättää päällikkötuomari. Korkeimmassa oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa uudelleen jakamisesta päättää presidentti. Päätös on perusteltava.

9 §

Työjärjestys

Tuomioistuimen työjärjestyksen vahvistaa päällikkötuomari johtoryhmää tai, jos tuomioistuimessa ei ole johtoryhmää, vakinaisia tuomareita kuultuaan.

Tuomioistuimen työjärjestys on julkinen ja sen on oltava jokaisen saatavilla.

10 §

Toimintakertomus

Tuomioistuinten on vuosittain annettava kertomus toiminnastaan. Tuomioistuimet voivat laatia myös yhteisen toimintakertomuksen.

Toimintakertomus on julkinen ja sen on oltava jokaisen saatavilla.

III OSA

TUOMARIT

9 luku

Tuomari tuomiovallan käyttäjänä ja virkamiehenä

1 §

Tuomarin velvollisuuksista

Tuomari käyttää tuomiovaltaa itsenäisesti ja tässä toiminnassaan häntä sitoo vain laki.

Tuomarilla on velvollisuus ratkaista hänen käsiteltäväkseen jaettu asia. Tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen. Hänen on käsiteltävä ja ratkaistava asia joutuisasti.

Tuomariin sovellettavista virkamiehen yleisistä velvollisuuksista säädetään lisäksi valtion virkamieslain (750/1994) 4 luvussa ja muualla laissa.

2 §

Tuomarin vastuu virkatoimista

Tuomarin vastuusta virkatoimistaan säädetään perustuslain 118 §:ssä ja muualla laissa.

3 §

Tuomari esittelijänä

Jos asia ratkaistaan tuomioistuimessa lain mukaan esittelystä, tuomari voi toimia esittelijänä.

4 §

Koulutus

Tuomari on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään laintuntemustaan, oikeudellista osaamistaan ja ammattitaitoaan.

Tuomareille on oltava tarjolla riittävästi koulutusta ja heillä on oltava mahdollisuus osallistua siihen.

5 §

Sivutoimet ja sivutoimilupa

Tuomari ei saa ottaa vastaan tai pitää valtion virkamieslain 18 §:n 4 momentissa tarkoitettua sivutointia, ellei tuomioistuin hakemuksesta myönnä siihen lupaa (*sivutoimilupa*). Sivutoimilupaa ei saa myöntää riidan yhden osapuolen nimeämänä välimiehenä toimimista varten välimiesoikeudessa.

Muilta osin sivutoimesta säädetään valtion virkamieslain 18 §:ssä.

Tuomareiden sivutoimia koskevien tietojen merkitsemisestä rekisteriin säädetään tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annetussa laissa (565/2015).

6 §

Sivutoimiluvan hakeminen

Sivutoimiluvan myöntää hakemuksesta se tuomioistuin, jonka palveluksessa tuomari on. Käräjäoikeuden laamannille luvan myöntää kuitenkin hovioikeus, hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentille korkein oikeus sekä hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutus-oikeuden ylituomarille korkein hallinto-oikeus.

Sen estämättä, mitä valtion virkamieslain 18 §:n 5 momentissa säädetään, hakijan on lupahakemuksessa ilmoitettava tiedot välimiesoikeusriidan asianosaisista luvan käsittelevän tuomioistuimen päällikkötuomarille.

7 §

Sivutoimesta saadun tulon ja sivutoimen päättymisestä ilmoittaminen

Tuomarin on ilmoitettava tuomioistuimelle vuosittain, mitä hänelle on sivutoimista maksettu, jos sivutoimista saatujen tulojen yhteismäärä ylittää 10000 euroa. Ilmoituksessa on mainittava, mistä sivutoimista tulot on maksettu. Muista sivutoimista kuin välimiestehtävistä on ilmoitettava myös maksun suorittaja. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 23 kohdassa säädetään, tuomarin sivutoimista saaduista tuloista ilmoittamat tiedot ovat julkisia. Tuomarin on ilmoitettava viipymättä myös sivutoimen päättymisestä.

Palkkioilmoitus on annettava viimeistään tulon kertymistä seuraavan kalenterivuoden toukokuun loppuun mennessä. Ilmoitus annetaan 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle.

Tuomareiden kelpoisuusvaatimukset

1 §

Tuomareiden yleiset kelpoisuusvaatimukset ja nimitysperusteet

Tuomariksi voidaan nimittää oikeustieteen muun ylemmän korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka aikaisemmalla toiminnallaan tuomioistuimessa tai muussa tehtävässä on osoittanut, että hänellä on täytettävänä olevan viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämä perehtyneisyys viran tehtävälleen sekä tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Erityisalan asiantuntemusta vaativien tuomarinvirkojen kelpoisuusvaatimuksesta voidaan säätää erikseen.

Tuomarin suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevista vaatimuksista säädetään 9 §:ssä.

2 §

Ylimpien tuomioistuinten tuomareita koskevat kelpoisuusvaatimukset

Korkeimman oikeuden presidentiksi ja jäseneksi sekä korkeimman hallinto-oikeuden presidentiksi ja jäseneksi voidaan nimittää 1 §:ssä säädetyt edellytykset hyvin täyttävä etevä laintuntija. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenteiltä edellytetään lisäksi johtamistaitoa.

3 §

Päällikkötuomareita koskevat kelpoisuusvaatimukset

Päällikkötuomariksi voidaan nimittää se, jolla on 1 §:ssä säädettyjen edellytysten lisäksi johtamistaitoa.

4 §

Maa-oikeusasioiden vastuutuomarin kelpoisuusvaatimukset

Maa-oikeutena toimivan kärjäoikeuden maa-oikeusasioiden vastuutuomarin tulee olla perehtynyt kiinteistölain säädäntöön ja kiinteistöasioiden käsittelyyn.

5 §

Maa-oikeusinsinöörin kelpoisuusvaatimukset

Maa-oikeutena toimivan kärjäoikeuden maa-oikeusinsinöörin virkaan vaaditaan maanmittauksen alalla suoritettu tehtävään soveltuva diplomi-insinöörin tutkinto sekä hyvä kokemus kiinteistötoimitusten suorittamisessa ja hyvä perehtyneisyys kiinteistöjen arviointiin.

6 §

Vesi- ja ympäristönsuojeluasioihin perehtyneen hallinto-oikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset

Vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisten asioiden käsitteilyyn osallistuvan hallinto-oikeuden muun kuin lainoppineen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan tai luonnontieteiden alalta. Lisäk-

si häneltä edellytetään, että hän on perehtynyt sovellettavan lainsäädännön alaan kuului-
viin tehtäviin.

7 §

Markkinaoikeuden ylituomarin ja markkinaoikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset

Markkinaoikeuden ylituomarilta ja markkinaoikeustuomarilta edellytetään lisäksi, että hän on perehtynyt kilpailu- tai valvonta-asioihin, hankinta-asioihin, teollis- tai tekijänoikeudellisiin asioihin taikka markkinaoikeudellisiin asioihin.

8 §

Markkinaoikeusinsinöörin kelpoisuusvaatimukset

Markkinaoikeusinsinööriksi voidaan nimittää soveltuvan ylemmän korkeakoulututkin-
non tekniikan alalta suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka on perehtynyt
patenttiasioihin ja jolla on tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet.

9 §

Tuomareiden suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset

Tuomariksi nimitettävällä on oltava tuomioistuimen tuomiopiirin väestön enemmistön
kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä:

1) yksikielisessä tuomioistuimessa toisen kielen tyydyttävä ymmärtämisen taito ja tyy-
dyttävä suullinen taito;

2) kaksikielisessä tuomioistuimessa toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen
taito.

Ahvenanmaan käräjäoikeuden ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen tuomareiden
kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain
(1144/1991) nojalla valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Erityistä kielitaitoa edellyttävät kärjätuomarinvirat

Kaksikielisessä käräjäoikeudessa tulee kielellisten oikeuksien turvaamiseksi olla riittä-
vä määrä kärjätuomarinvirkoja, joihin nimitettävillä on oltava tuomioistuimen tuo-
miopiirin väestön vähemmistön kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä
enemmistön kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Tällaisia virkoja tulee kuiten-
kin aina olla vähintään yksi.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään, kuinka monta 1 momentissa tarkoitettua virkaa
kussakin kaksikielisessä käräjäoikeudessa on.

11 §

Erityistä kielitaitoa edellyttävät muut tuomarin virat

Kaksikielisessä hovi- tai hallinto-oikeudessa, markkinaoikeudessa ja vakuutusoikey-
dessa voi kielellisten oikeuksien turvaamiseksi olla riittävä määrä lainoppineen tuomarin
virkoja, joihin nimitettävillä on oltava 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu kielitaito.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään, kuinka monta 1 momentissa tarkoitettua virkaa
kussakin kaksikielisessä tuomioistuimessa on. Ennen asian esittelemistä valtioneuvostolle
oikeusministeriön on pyydettävä asianomaisen ylimmän tuomioistuimen lausunto 1 mo-
mentissa tarkoitettujen tuomarin virkojen tarpeesta.

673/2016

12 §

Erivapaus

Tuomarin viran kelpoisuusvaatimuksista ei voida myöntää erivapautta.

11 luku

Päällikkötuomarin ja vakinaisen tuomarin nimittäminen

1 §

Tuomarin virkaan ja määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäminen

Tuomari nimitetään virkaansa vakinaisesti, jollei häntä 12 luvun 1 §:ssä säädettyillä perusteilla nimitetä määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Asessorin virkaan nimitetään määräajaksi 18 luvun 1 §:n mukaisesti.

Tuomioistuimen päällikkötuomari nimitetään virkaansa määräajaksi noudattaen, mitä 2 §:ssä säädetään. Korkeimman oikeuden presidentti ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentti nimitetään virkaansa vakinaisesti.

2 §

Päällikkötuomarin nimittäminen määräajaksi

Päällikkötuomarin virka on määräajaksi täytettävä tuomarin virka, johon nimitetään seitsemäksi vuodeksi kerrallaan. Päällikkötuomari nimitetään kuitenkin enintään siihen asti, kun hän täyttää tuomarille säädetyn eroamisikänsä. Päällikkötuomarin nimittämisessä noudatetaan, mitä vakinaisen tuomarin nimittämisestä säädetään.

Päällikkötuomari voidaan 12 luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa nimittää myös seitsemää vuotta lyhyemmäksi ajaksi.

Jos päällikkötuomari on nimitetty vakinaisesti tuomarin virkaan, hän on virkavapaana tästä virasta sen ajan, kun hän on päällikkötuomarin virassa. Ennen tämän lain voimaantuloa päällikkötuomarin virkaan nimitetystä on kuitenkin voimassa, mitä 24 luvun 4 §:ssä säädetään.

Jos tässä pykälässä tarkoitettu päällikkötuomarin virassa oleva nimitetään toiseen päällikkötuomarin virkaan, katsotaan hänen eronneen aikaisemmasta päällikkötuomarin virasta siitä ajankohdasta, josta hänet on nimitetty tähän toiseen virkaan.

3 §

Nimittävä viranomainen

Vakinaisen tuomarin ja päällikkötuomarin 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu tapauksessa nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta.

4 §

Viran julistaminen haettavaksi

Vakinainen tuomarin virka ja määräajaksi täytettävä päällikkötuomarin virka on ennen sen täyttämistä julistettava tuomioistuimelta haettavaksi.

5 §

Viran haettavaksi julistava tuomioistuin

Korkeimman oikeuden, hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentin viran julistaa haettavaksi korkein oikeus.

Korkeimman hallinto-oikeuden presidentin sekä hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutusosaston ylituomarin viran julistaa haettavaksi korkein hallinto-oikeus.

Käräjäoikeuden laamannin viran julistaa haettavaksi asianomainen hovioikeus.

Muut kuin 1—3 momentissa mainitut tuomarin virat julistaa haettavaksi se tuomioistuin, jossa tuomarin virka on.

6 §

Viran julistaminen uudelleen haettavaksi, hakuajan jatkaminen ja viranhaun peruuttaminen

Tuomarin virka voidaan pätevästä syystä julistaa uudelleen haettavaksi taikka jatkaa sen hakuaikaa. Viran aikaisemmat hakijat otetaan tällöin huomioon ilman uutta hakemusta. Viran haettavaksi julistamista koskeva ilmoitus voidaan pätevästä syystä myös peruuttaa.

Viran uudelleen haettavaksi julistamisesta, hakuajan jatkamisesta ja viranhaun peruuttamisesta päättää viran haettavaksi julistava tuomioistuin.

7 §

Esitys tuomarin virkaan nimittämisestä

Tasavallan presidentti nimittää korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentit ilman 3 momentissa tarkoitettua esitystä.

Korkein oikeus tekee korkeimman oikeuden jäsenen virkaan nimittämisestä perustellun esityksen, joka toimitetaan valtioneuvostolle tasavallan presidentille esittelemistä varten. Korkein hallinto-oikeus tekee vastaavasti esityksen korkeimman hallinto-oikeuden jäsenen virkaan nimittämisestä.

Muun kuin 1 ja 2 momentissa mainitun tuomarin nimittämisestä perustellun esityksen tekee 20 luvussa tarkoitettu tuomarivalintalautakunta.

8 §

Tuomarivalintalautakunnan lausunto

Tuomarivalintalautakunta voi antaa lausunnon korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden jäsenen nimittämistä koskevassa asiassa, jos asianomainen tuomioistuin sitä pyytää. Lausuntoa annettaessa noudatetaan 9 §:ää.

9 §

Asian käsittely tuomarivalintalautakunnassa

Tuomarivalintalautakunta pyytää ennen nimitysesityksen tekemistä lausunnon hakijoista siltä tuomioistuimelta, joka on julistanut viran haettavaksi. Käräjätuomarin viran hakijoista lausunto pyydetään kuitenkin asianomaiselta hovioikeudelta ja lisäksi siltä käräjäoikeudelta, jossa virka on haettavana. Maa- ja metsätalouden tuomarin viran hakijoista on lisäksi pyydyttävä Maanmittauslaitoksen lausunto. Vastaavasti Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta on hankittava lausunto ennen Ahvenanmaan käräjäoikeuden laamannin nimittämistä.

Tuomarivalintalautakunta voi ennen työtuomioistuimen presidentin ja työtuomioistuinneuvoksen nimitysesityksen tekemistä pyytää hakijoista lausunnon 17 luvun 13 §:ssä tarkoitetuilta keskusjärjestöiltä ja työmarkkinalaitoksilta sekä valtiovarainministeriöltä ja Suomen Pankilta. Lautakunta voi hankkia muitakin lausuntoja ja selvityksiä sekä kuulla hakijoita ja asiantuntijoita.

Viran hakijalle on varattava ennen nimitysesityksen tekemistä tilaisuus lausua nimitysasian valmistelussa hankittujen lausuntojen ja selvitysten johdosta.

10 §

Tuomioistuimen lausunnon antaminen

Tuomioistuimen lausunnon tuomarin viran täyttämistä koskevassa asiassa antaa:

1) hovioikeus, hallinto-oikeus, markkinaoikeus ja vakuutusosasto, johon kuuluvat päällikkötuomari ja osaston johtajat tai, jos tuomioistuin ei ole jakaantunut osastoihin, päällikkötuomari vakinaisia tuomareita kuultuaan;

2) kärjäoikeudessa laamanni johtoryhmää tai, jos kärjäoikeudessa ei ole johtoryhmää, vakinaisia kärjätuomareita kuultuaan;

3) työtuomioistuimessa presidentti.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kokoonpano on päätösvaltainen, kun läsnä on päällikkötuomari puheenjohtajana ja vähintään puolet muista jäsenistä tai heidän sijaisistaan.

11 §

Tuomioistuimen lausunnon sisältö

Tuomioistuimen lausunnon tulee sisältää perusteltu käsitys siitä, kuka hakijoista olisi nimitettävä virkaan.

Tuomioistuimen lausunnosta tulee ilmetä tuomioistuimen perusteltu käsitys hakijoiden ansioista ja pätevyydestä sekä keskinäisestä paremmuudesta täytettävänä olevaan virkaan. Tuomarivalintalautakunta voi tarvittaessa antaa tarkempia ohjeita lausunnon sisällöstä.

Tuomarin viran haettavaksi julistaneen tuomioistuimen lausuntoon tulee liittää lautakunnan ohjeiden mukainen yhteenvedo hakijoiden virka-ansioista ja muista huomioon otetuista ansioista. Kärjätuomarin viran hakijoista yhteenvedon laatii kuitenkin hovioikeus.

12 §

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Vakinaiseen tuomarin virkaan nimitettäväksi esitettävän on ennen nimittämistä annettava valtion virkamieslain 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettu selvitys sidonnaisuuksistaan. Ilmoitus annetaan nimittävälle viranomaiselle tai, jos nimittävä viranomainen on tasavallan presidentti, oikeusministeriölle. Tuomariksi nimitetyn on lisäksi toimitettava ilmoitus tiedoksi sille tuomioistuimelle, johon hänet on nimitetty.

Tuomarin on virkasuhteensa aikana viipymättä ilmoitettava muutoksista sidonnaisuuksissaan. Ilmoitus annetaan sille tuomioistuimelle, jossa tuomari työskentelee. Kärjäoikeuden laamanni antaa ilmoituksen kuitenkin hovioikeudelle, hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentti korkeimmalle oikeudelle ja hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutusosaston ylituomari korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Tuomarin on myös muutoin annettava vastaava selvitys tuomioistuimen tai oikeusministeriön sitä pyytäessä.

Sidonnaisuuksista säädetään lisäksi valtion virkamieslain 8 a §:ssä. Sidonnaisuuksia koskevien tietojen merkitsemisestä rekisteriin säädetään tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annetussa laissa.

13 §

Päällikkötuomarin oikeus tulla nimitetyksi vakinaiseen tuomarin virkaan

Päällikkötuomarilla, jota ei ole nimitetty vakinaisesti muuhun tuomarin virkaan, on 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimikauden päättyessä oikeus tulla nimitetyksi vakinaiseen lainoppineen tuomarin virkaan siinä tuomioistuimessa, jonka päällikkötuomarina hän on toiminut. Tarvittaessa hänellä on oikeus tulla nimitetyksi sellaiseen muun tuomioistuimen tuomarin virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Virkaan nimitetään tuomarin nimittämisestä säädettyä menettelyä noudattaen. Virkaa ei kuitenkaan julisteta haettavaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tuomarin asema virkaikäjärjestyksessä määräytyy sen ajankohdan mukaan, jona hänet on nimitetty päällikkötuomariksi.

12 luku

Määräaikaisen tuomarin nimittäminen

1 §

Tuomarin nimittäminen määräaikaiseen virkasuhteeseen

Vakinaisen tuomarin viran tai määräajaksi täytettävän päällikkötuomarin viran ollessa ilman viran hoitajaa taikka tuomarin ollessa estyneenä tai vuosilomalla voidaan virkaa hoitamaan nimittää tuomari määräaikaiseen virkasuhteeseen. Tuomioistuimeen voidaan nimittää tuomari määräaikaiseen virkasuhteeseen myös, jos se on käsiteltävien asioiden lukumäärän tai laadun vuoksi taikka muusta erityisestä syystä tarpeen.

Tuomarin määräaikaiseen virkasuhteeseen ei voida nimittää yksittäistä asiaa varten, ellei siihen ole oikeudenkäynnin turvaamisesta johtuvaa pakottavaa tarvetta.

Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetyn tuomarin kelpoisuuteen, virassapysymisoikeuteen sinä aikana, joksi hänet on nimitetty, sekä palkkauksen perusteisiin sovelletaan, mitä vastaavan vakinaisen tuomarin kelpoisuudesta, virassapysymisoikeudesta ja palkkauksesta säädetään.

2 §

Määräaikaisen tuomarin virkasuhteen julistaminen haettavaksi

Tuomarin määräaikainen virkasuhde on julistettava haettavaksi, jos nimitys tehdään vähintään kuudeksi kuukaudeksi.

Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenen määräaikainen virkasuhde on julistettava haettavaksi nimityksen kestosta riippumatta.

3 §

Eräiden ylimpien tuomareiden nimittäminen määräaikaiseen virkasuhteeseen

Tasavallan presidentti nimittää korkeimman oikeuden jäsenen määräaikaiseen virkasuhteeseen korkeimman oikeuden esityksestä ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenen korkeimman hallinto-oikeuden esityksestä.

Päällikkötuomarin viran ollessa ilman viran hoitajaa korkein oikeus nimittää hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentin sekä käräjäoikeuden laamannin määräaikaiseen virkasuhteeseen. Käräjäoikeuden laamanni nimitetään hovioikeuden esityksestä.

Päällikkötuomarin viran ollessa ilman viran hoitajaa korkein hallinto-oikeus nimittää hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutus-oikeuden ylituomarin määräaikaiseen virkasuhteeseen.

4 §

Muiden tuomareiden nimittäminen määräaikaiseen virkasuhteeseen

Korkein oikeus nimittää vuotta pidemmäksi määräajaksi asianomaisen tuomioistuimen päällikkötuomarin esityksestä tuomarin määräaikaiseen virkasuhteeseen hovioikeuteen, työtuomioistuimeen ja kärjäoikeuteen. Korkein hallinto-oikeus nimittää vastaavasti tuomarin hallinto-oikeuteen, markkinaoikeuteen ja vakuutus-oikeuteen.

Tuomioistuimen päällikkötuomari nimittää tuomarin määräaikaiseen virkasuhteeseen asianomaiseen tuomioistuimeen enintään vuoden määräajaksi.

Ennen kuin tuomari nimitetään 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, päällikkötuomarin on kuultava johtoryhmää tai, jos johtoryhmää ei ole, tuomioistuimen vakinaisia tuomareita, jollei se ole tarpeetonta nimityksen lyhytaikaisuuden tai muun syyn vuoksi.

5 §

Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetyn tuomarin sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettävän tuomarin on ennen nimittämistä ja virkasuhteen aikana annettava 11 luvun 12 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset sidonnaisuuksistaan, jos nimitys tehdään vuotta pidemmäksi ajaksi. Sama koskee korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäseneksi määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettävää nimityksen kestosta riippumatta.

13 luku

Virkavapaus ja sijaisuudet

1 §

Tuomarin virkavapaus ja viranhoito

Tuomarille myönnettävästä valtion virkamieslain 23 §:ssä tarkoitetusta virkavapaudesta päättää asianomainen tuomioistuin, jollei tämän luvun 2 §:ssä toisin säädetä.

2 §

Päällikkötuomarin virkavapaus

Tuomioistuimen päällikkötuomari voi ottaa valtion virkamieslain 23 §:ssä tarkoitettua virkavapaata enintään yhden kuukauden vuodessa. Tätä pidemmäksi ajaksi hovioikeuden presidentille ja työtuomioistuimen presidentille myönnettävästä virkavapaudesta päättää korkein oikeus. Vastaavasti korkein hallinto-oikeus päättää hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutus-oikeuden ylituomarille yli kuukaudeksi myönnettävästä virkavapaudesta. Kärjäoikeuden laamannille yli kuukaudeksi myönnettävästä virkavapaudesta päättää asianomainen hovioikeus.

3 §

Päällikkötuomarin sijaisena toimiminen

Päällikkötuomarin ollessa estyneenä hänen sijaisenaan toimii työjärjestyksessä sijaiseksi määrätty osaston johtaja tai muu lainoppinut tuomari. Jos tällaista määräystä ei ole annettu, päällikkötuomarin sijaisena toimii tehtävässä vanhin virantoimituksessa oleva osaston johtaja tai, jos tuomioistuin ei ole jakautunut osastoihin, virassa vanhin virantoimituksessa oleva lainoppinut tuomari.

4 §

Osaston johtajan sijaisena toimiminen

Osaston johtajan ollessa estyneenä hänen sijaisenaan toimii työjärjestyksessä sijaiseksi määrätty tuomari. Jos tällaista määräystä ei ole annettu, osaston johtajan sijaisena toimii asianomaisen osaston virassa vanhin virantoimituksessa oleva lainoppinut tuomari.

14 luku

Toimiminen toisessa tuomioistuimessa ja siirtäminen

1 §

Esteettömän tuomarin määrääminen

Korkein oikeus voi tarvittaessa määrätä esteellisen tuomarin tilalle toisen, kelpoisuusvaatimukset täyttävän tuomarin hovioikeuteen ja työtuomioistuimeen. Korkein hallinto-oikeus voi vastaavasti määrätä tuomarin hallinto-oikeuteen, markkinaoikeuteen ja vakuutus-oikeuteen.

Hovioikeus voi tarvittaessa määrätä käräjäoikeuteen esteellisen tuomarin sijaan lainoppineen tuomarin hovioikeudesta tai toisesta samaan hovioikeuspiiriin kuuluvasta käräjäoikeudesta.

2 §

Tuomarin toimiminen toisessa tuomioistuimessa

Tuomari voidaan suostumuksellaan määrätä enintään vuodeksi kerrallaan toimimaan tuomarina muussa tuomioistuimessa kuin siinä, johon hänet on nimitetty, jos se on perusteltua vastaanottavassa tuomioistuimessa käsiteltävien asioiden laadun, laajuuden tai lukumäärän vuoksi.

Hovioikeus antaa 1 momentissa tarkoitetun määräyksen toimia sen tuomiopiiriin kuuluvassa käräjäoikeudessa. Korkein oikeus antaa määräyksen toimia hovioikeudessa ja työtuomioistuimessa sekä korkein hallinto-oikeus hallinto-oikeudessa, markkinaoikeudessa ja vakuutus-oikeudessa.

Ennen määräyksen antamista on pyydettävä suostumus siltä tuomioistuimelta, josta tuomari siirtyy.

3 §

Maa oikeusinsinöörin velvollisuus toimia toisessa maa oikeudessa

Maa oikeusinsinööri voidaan tarvittaessa määrätä käsittelemään maa oikeusasioita myös muussa samaan maa oikeusinsinöörien yhteistoiminta-alueeseen kuuluvassa maa oikeusasioita käsittelevässä käräjäoikeudessa kuin siinä, johon hänet on nimitetty.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun määräyksen antaa se käräjäoikeus, johon maa oikeusinsinööri on nimitetty.

Maa oikeusinsinöörien yhteistoiminta-alueista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

4 §

Tuomarin siirtäminen tuomioistuinlaitoksen uudelleenjärjestelyssä

Tuomarin siirtämiseen tuomioistuinlaitoksen uudelleenjärjestelyssä sovelletaan, mitä valtion virkamieslain 5 a §:ssä, 5 b §:n 2 momentissa ja 5 c §:n 1 momentissa säädetään valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelystä.

Jos 1 momentin perusteella siirrettävä virka uudelleenjärjestelyn jälkeen sijaitsee muualla kuin tuomarin työssäkäyntialueella, eikä tuomari suostu siirtoon, hänet on pyrittävä siirtämään tuomarin työssäkäyntialueella sijaitsevaan toiseen tuomarin virkaan. Jos tällaista virkaa ei ole, tuomari voidaan suostumuksellaan siirtää työssäkäyntialueen ulkopuolella sijaitsevaan tuomarin virkaan tai muuhunkin virkaan. Jos tuomarin viran tilalle uudelleenjärjestelyssä perustetaan uusi virka, joka ei ole tuomarin virka, tuomarilla on kuitenkin ensisijaisesti oikeus tulla nimitetyksi tuomarin virkaan.

Tuomari voidaan siirtää vain virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Tuomarin virkaan siirrettäessä noudatetaan tuomarin nimityksestä säädettyä menettelyä. Virkaa ei kuitenkaan julisteta haettavaksi. Tuomarin viran täyttämistä koskevan 11 luvun 10 §:ssä tarkoitetun tuomioistuimen lausunnon antaa korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus sen mukaan, mitä tuomioistuinta uudelleenjärjestely koskee.

Jos tuomari ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 2 momentissa tarkoitettua virkaa, tuomarille voidaan antaa ero. Asian käsittelee korkein hallinto-oikeus oikeusministeriön hakemuksesta. Asia on käsiteltävä kiireellisenä lainkäyttöasiana.

15 luku

Kirjallinen varoitus ja virantoimituksesta pidättäminen

1 §

Kirjallinen varoitus

Tuomarille valtion virkamieslain 24 §:ssä tarkoitetun kirjallisen varoituksen antaa sen tuomioistuimen päällikkötuomari, jonka palveluksessa tuomari on. Käräjäoikeuden laamannille kirjallisen varoituksen antaa kuitenkin hovioikeuden presidentti, hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentille korkeimman oikeuden presidentti sekä hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutusosaston ylituomarille korkeimman hallinto-oikeuden presidentti.

2 §

Virantoimituksesta pidättäminen

Tuomarin virantoimituksesta pidättämisestä valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetuilla perusteilla päättää se tuomioistuin, jonka palveluksessa tuomari on. Käräjäoikeuden laamannin pidättää virantoimituksesta kuitenkin hovioikeus, hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentin korkein oikeus sekä hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutusosaston ylituomarin korkein hallinto-oikeus.

Virantoimituksesta pidättämisestä säädetään lisäksi valtion virkamieslaissa.

16 luku

Virkasuhteen päätyminen

1 §

Eroamisikä ja eron antaminen

Tuomariin sovellettavasta virkamiehen yleisestä eroamisikästä ja virkasuhteen päättymisestä säädetään valtion virkamieslain 35 §:ssä.

Tuomarille antaa hakemuksesta eron se tuomioistuin, jonka palveluksessa hän on.

2 §

Tuomarille työkyvyttömyyden vuoksi annettava ero

Tuomari on velvollinen eroamaan tuomarin virasta, jos hän on sairauden, vian tai vamman vuoksi menettänyt työkykynsä.

Jos työkykynsä menettänyt tuomari ei itse hae eroa, tuomarille annettavasta erosta päättää tuomioistuimien. Asia on eron antavassa tuomioistuimessa käsiteltävä kiireellisenä lainkäyttöasiana. Eron antamisesta päättää:

- 1) hovioikeus, joka on toimivaltainen virkarikosasiassa, jos asia koskee käräjäoikeuden tai työtuomioistuimen tuomaria;
- 2) korkein hallinto-oikeus, jos asia koskee korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden tai vakuutus-oikeuden tuomaria;
- 3) korkein oikeus, jos asia koskee korkeimman oikeuden tai hovioikeuden tuomaria.

Hakemuksen tuomarille annettavasta erosta tekee virantoimituksesta pidättämistä koskevassa asiassa toimivaltainen tuomioistuin.

3 §

Tuomarin toimivalta virkasuhteen päätyttyä

Tuomari on toimivaltainen lainkäyttöasiassa senkin jälkeen, kun hän ei enää ole tuomarin virassa tai määräaikaisessa virkasuhteessa asianomaisessa tuomioistuimessa, jos hän on ratkaissut asian tai osallistunut sen ratkaisemiseen monijäsenisen kokoonpanon jäsenenä virkasuhteensa aikana taikka jos asiassa on tehty ratkaisuehdotus hänen virkasuhteensa aikana.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske tuomaria, jolle on 2 §:n perusteella annettu ero.

IV OSA

ASiantuntijajäsenet ja muu henkilökunta

17 luku

Asiantuntijajäsenet

1 §

Asiantuntijajäsenen asema

Asiantuntijajäsen on tuomiovaltaa käyttäessään samalla tavalla riippumaton kuin tuomari.

Mitä 9 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään tuomarin velvollisuuksista ja vastuusta, sovelletaan myös asiantuntijajäseneseen.

Mitä 16 luvun 3 §:ssä säädetään tuomarin toimivallasta, sovelletaan myös asiantuntijajäseneseen toimikauden päätyttyä.

2 §

Asiantuntijajäsenen oikeus pysyä tehtävässään

Asiantuntijajäsenen oikeuteen pysyä tehtävässään sinä aikana, joksi hänet on määrätty, sovelletaan 18—21 §:ssä säädetyin poikkeuksin, mitä tuomarin viran haltijan oikeudesta pysyä virassaan säädetään.

3 §

Asiantuntijajäsenten määrääminen

Valtioneuvosto määrää asiantuntijajäsenet hallinto-oikeuteen, markkinaoikeuteen ja vakuutus-oikeuteen. Tasavallan presidentti määrää asiantuntijajäsenet korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja työtuomioistuimeen.

4 §

Asiantuntijajäsenten ja varajäsenten lukumäärä

Asiantuntijajäseniä määrätään riittävä määrä. Työtuomioistuimen asiantuntijajäsenten lukumäärästä säädetään 6 luvun 2 §:ssä.

Asiantuntijajäsenille voidaan määrätä riittävä määrä varajäseniä. Mitä asiantuntijajäsenestä säädetään, sovelletaan myös varajäseneseen.

5 §

Asiantuntijajäsenten toimikausi

Asiantuntijajäsenet määrätään viiden vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Jos asiantuntijajäsenen tehtävä vapautuu kesken toimikauden, asiantuntijajäsenen tilalle voidaan määrätä uusi jäsen.

Jäsenet määrätään kuitenkin enintään siihen asti, kun he täyttävät tuomareille säädetyn eroamisiän.

6 §

Tehtävien julistaminen haettavaksi

Asianomainen tuomioistuin julistaa asiantuntijajäsenten tehtävät haettaviksi.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske niitä työtuomioistuimen ja vakuutus-oikeuden asiantuntijajäseniä, jotka määrätään 13 ja 15 §:ssä tarkoitettujen ehdotusten perusteella.

Tuomioistuin voi hankkia hakijoista lausunnon tai muuta selvitystä.

7 §

Esitys tehtävään määräämisestä

Tuomioistuimet toimittavat oikeusministeriölle valtioneuvostolle tai tasavallan presidentille esittelemistä varten perustellun esityksen siitä, ketkä hakijoista olisi määrättävä tehtäviin.

Esitys työtuomioistuimen työsuhteisiin ja virkasuhteisiin perehtyneiden jäsenten määräämiseksi tehdään 13 §:ssä tarkoitettujen ehdotusten perusteella. Esitys vakuutus-oikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevien sekä sotilasvamma-asioita tuntevien jäsenten määräämiseksi tehdään 15 §:ssä tarkoitettujen ehdotusten perusteella. Vakuutus-oikeuden on lisäksi kuultava sosiaali- ja terveysministeriötä ennen vakuutus-oikeuden lääkärjäsenten määräämistä koskevan esityksen toimittamista oikeusministeriölle.

8 §

Hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimukset

Hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenten tulee olla:

1) tehtävään soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita, lastensuojeluun perehtyneitä henkilöitä hallinto-oikeuslain 7 §:n 1 momentin 1 ja 1 a kohdassa tarkoitetuissa asioissa;

2) tehtävään soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita, kehitysvammaisten erityishuoltoon perehtyneitä henkilöitä hallinto-oikeuslain 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa asioissa;

3) psykiatriaan perehtyneitä laillistettuja lääkäreitä hallinto-oikeuslain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa asioissa;

4) tehtävään soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita, päihdehuoltoon perehtyneitä henkilöitä hallinto-oikeuslain 7 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuissa asioissa;

5) tartuntatauteihin perehtyneitä erikoislääkäreitä hallinto-oikeuslain 7 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuissa asioissa.

9 §

Korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimukset

Korkeimman hallinto-oikeuden ympäristöasiantuntijaneuvoksen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan tai luonnontieteiden alalta. Lisäksi hänen tulee olla perehtynyt sovellettavan lainsäädännön alaan kuuluviin tehtäviin.

Yli-insinöörineuvoksen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan alalta. Lisäksi hänen tulee olla perehtynyt patenttiasioihin.

10 §

Markkinaoikeuden asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimukset

Kilpailu- ja valvonta-asioiden sekä hankinta-asioiden käsittelyyn osallistuvalla markkinaoikeuden asiantuntijajäseneltä edellytetään, että hän on suorittanut soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja perehtynyt kilpailuoikeuteen, hankintatoimeen, energiamarkkinoihin, taloustieteeseen, markkinointiin, arvopaperimarkkinoihin, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittelyyn osallistuvalla markkinaoikeuden asiantuntijajäseneltä edellytetään, että hän on suorittanut soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon sekä perehtynyt asianomaiseen tekniikan alaan tai patentointiin liittyviin kysymyksiin taikka markkinointiin, taloustieteeseen, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin taikka taiteeseen.

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyyn osallistuvalla markkinaoikeuden asiantuntijajäseneltä edellytetään, että hän on suorittanut soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja perehtynyt kuluttajansuojaan, markkinointiin, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

11 §

Markkinaoikeuden asiantuntijajäsenen kelpoisuus samassa oikeudenkäynnissä käsiteltävissä asioissa

Markkinaoikeuden käsitellessä samassa oikeudenkäynnissä eri asiaryhmiin kuuluvia asioita asiantuntijajäsen, joka on kelpoinen osallistumaan jonkin mainitussa oikeudenkäynnissä käsiteltävän asian käsittelyyn, on kelpoinen osallistumaan myös muiden samassa oikeudenkäynnissä käsiteltävien asioiden käsittelyyn.

12 §

Työtuomioistuimen asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimukset

Työtuomioistuimen asiantuntijajäseneltä, joka ei edusta työnantaja- tai työntekijäetuja, edellytetään, että hän on suorittanut oikeustieteen muun ylemmän korkeakoulututkinnon

kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon ja on perehtynyt työoloihin.

Työtuomioistuimen muiden asiantuntijajäsenten on oltava työ- tai virkasuhteisiin perehtyneitä.

13 §

Työtuomioistuimen työ- ja virkasuhteisiin perehtyneiden asiantuntijajäsenten määräämistä koskeva ehdotus

Työtuomioistuimen työsuhteisiin ja virkasuhteisiin perehtyneet asiantuntijajäsenet määrätään työnantaja- ja työntekijäetuja edustavien tahojen ehdotusten perusteella:

1) työsuhteisiin perehtyneistä jäsenistä:

a) neljä työnantajayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen; ja

b) neljä työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta; sekä

2) virkasuhteisiin perehtyneistä jäsenistä:

a) kaksi valtiovarainministeriön, kunnallisen työmarkkinalaitoksen, evankelis-luterilaisen kirkon työmarkkinalaitoksen ja Suomen Pankin; ja

b) kaksi valtion ja Suomen Pankin virkamiesten sekä kunnallisten ja kirkollisten viranhaltijain ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta.

Ehdotettujen asiantuntijajäsenten keskuudessa on oltava teollisuuden, maatalouden ja palvelualan työsuhteisiin perehtyneitä henkilöitä.

Tullakseen huomioon otetuiksi 1 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksissa on oltava vähintään kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin on määrättäviä jäseniä. Ehdotuksiin on liitettävä selvitys siitä, että ehdotetut henkilöt suostuvat ottamaan jäsenyyden vastaan.

Työtuomioistuimen on ennen esityksen tekemistä pyydettävä 1 momentissa tarkoitettuilta tahoilta ehdotukset asiantuntijajäsenten määräämisestä. Jäsenet määrätään, vaikka ehdotusta ei ole tehty työtuomioistuimen asettamassa määrääjässä tai ehdotus on tehty puutteellisena, jos ehdotusta ei pyynnöstä huolimatta ole tehty tai täydennetty. Työtuomioistuin voi pyytää uuden ehdotuksen, jos ehdokkaat eivät täytä yleisiä virkanimitysperusteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen järjestöjen palveluksessa olevaan henkilöön, joka hoitaa tässä pykälässä tarkoitettua ehdokasasettelua, sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

14 §

Vakuutusoikeuden asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimukset

Vakuutusoikeuden lääkärijäsenen tulee olla laillistettu lääkäri.

Vakuutusoikeuden muista asiantuntijajäsenistä osan tulee olla työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevia sekä osan sotilasvamma-asioita tuntevia.

15 §

Vakuutusoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevien sekä sotilasvamma-asioita tuntevien asiantuntijajäsenten määräämistä koskeva ehdotus

Vakuutusoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat sekä sotilasvamma-asioita tuntevat asiantuntijajäsenet määrätään:

1) työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat jäsenet:

a) edustavien työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen;

b) kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja kunnallisia viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen;

- c) valtion työmarkkinalaitoksen ja valtion virkamiesten ja työntekijöiden edustavimpien keskusjärjestöjen;
 - d) edustavimpien yrittäjäjärjestöjen;
 - e) edustavimpien maatalousyrittäjäjärjestöjen ehdotuksista; ja
 - f) puolustusministeriön ja edustavimpien työntekijäjärjestöjen ehdotuksesta; sekä
- 2) sotilasvamma-asioihin perehtyneet korvauksensaajien oloja tuntevat jäsenet korvauksensaajien edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta ja sotilasjäsenet puolustusministeriön ehdotuksesta.

Tullakseen huomioon otetuksi 1 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksissa on oltava vähintään kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin on määrättäviä jäseniä. Ehdotuksiin on liitettävä selvitys siitä, että ehdotetut henkilöt suostuvat ottamaan jäsenyyden vastaan.

Vakuutusosoikeuden on ennen esityksen tekemistä pyydettävä 1 momentissa tarkoitettuilta tahoilta ehdotukset asiantuntijajäsenten määräämisestä. Jäsenet määrätään, vaikka ehdotusta ei ole tehty vakuutusosoikeuden asettamassa määrääjässä tai ehdotus on tehty puutteellisena, jos ehdotusta ei pyynnöstä huolimatta ole tehty tai täydennetty. Vakuutusosoikeus voi pyytää uuden ehdotuksen, jos ehdokkaat eivät täytä yleisiä virkanimitysperusteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen järjestöjen palveluksessa olevaan henkilöön, joka hoitaa tässä pykälässä tarkoitettua ehdokasasettelua, sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

16 §

Asiantuntijajäsenten kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset

Hallinto-oikeuden asiantuntijajäseneksi voidaan määrätä se, jolla on hallinto-oikeuden tuomiopiirin väestön enemmistön kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä:

- 1) yksikielisessä hallinto-oikeudessa toisen kansalliskielen tyydyttävä ymmärtämisen taito ja tyydyttävä suullinen taito; taikka
- 2) kaksikielisessä hallinto-oikeudessa toisen kansalliskielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen asiantuntijajäsenten ja varajäsenten kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Korkeimman hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden asiantuntijajäseneksi, työtuomioistuimen asiantuntijajäseneksi, joka ei edusta työnantaja- tai työntekijäetuja, sekä vakuutusosoikeuden lääkärijäseneksi voidaan määrätä se, jolla on suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Työtuomioistuimen työsuhteisiin ja virkasuhteisiin perehtyneet asiantuntijajäsenet sekä vakuutusosoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat ja sotilasvamma-asioita tuntevat asiantuntijajäsenet on määrättävä siten, että heidän keskuudessaan on riittävästi sekä suomen kielen että ruotsin kielen taitoisia henkilöitä.

17 §

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Asiantuntijajäsenen tehtävään esitettävän on ennen tehtävään määräämistä sekä tehtävän kestäessä annettava tuomioistuimelle 11 luvun 12 §:ssä tarkoitettu sidonnaisuusilmoitus.

18 §

Asiantuntijajäsenen asema tuomioistuinlaitoksen uudelleenjärjestelyssä

Jos tuomioistuimen uudelleenjärjestelyssä asiantuntijajäsenen tehtävät siirtyvät toiseen tuomioistuimeen, asiantuntijajäsenellä on oikeus jatkaa tehtävässään tässä toisessa tuomioistuimessa.

19 §

Kirjallinen varoitus ja asiantuntijajäsenen tehtävästä pidättäminen

Asiantuntijajäsenelle voidaan antaa kirjallinen varoitus ja hänet voidaan pidättää asiantuntijajäsenen tehtävästä noudattaen soveltuvin osin, mitä 15 luvussa säädetään tuomarille annettavasta kirjallisesta varoituksesta ja tuomarin virantoimituksesta pidättämisestä.

20 §

Asiantuntijajäsenen terveydentilan selvittäminen ja työkyvyttömyyden perusteella annettava ero

Asiantuntijajäsenen terveydentila voidaan tarvittaessa selvittää noudattaen, mitä valtion virkamieslain 19 §:ssä säädetään.

Mitä tämän lain 16 luvun 2 §:ssä säädetään tuomarille työkyvyttömyyden perusteella annettavasta erosta, sovelletaan myös asiantuntijajäseneseen.

21 §

Asiantuntijajäsenen tehtävästä vapauttaminen

Jos asiantuntijajäsenen kelpoisuusvaatimuksena on se, että hän on laillistettu lääkäri tai erikoislääkäri, eikä hänellä enää ole terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) nojalla oikeutta toimia tällaisena laillistettuna lääkärinä tai sitä oikeutta on rajoitettu, asianomaisen tuomioistuimen on vapautettava hänet tehtävästään tai määrättävä, ettei asiantuntija määräaikana saa hoitaa tehtävänsä. Ennen tehtävästä vapauttamista asiantuntijajäsenelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

22 §

Asiantuntijajäsenten palkkio

Asiantuntijajäsenelle maksetaan valtion varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus. Niiden perusteet ja määrät vahvistaa oikeusministeriö.

18 luku

Asessorit

1 §

Asessorin virat

Hovioikeudessa, hallinto-oikeudessa, markkinaoikeudessa, työtuomioistuimessa ja vakuutus-oikeudessa voi olla koulutustarkoituksessa määrääjäksi täytettäviä asessorin virkoja, joihin nimitetään kolmeksi vuodeksi. Nimitystä voidaan erityisestä syystä jatkaa enintään kahdella vuodella.

Kaksi vuotta asessorin tehtävässä toiminut henkilö voi toimia toimikaudestaan jäljellä olevan ajan myös muussa tuomarin tehtävässä tai esittelijänä korkeimmassa oikeudessa taikka korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Asessorin nimittämisessä noudatetaan, mitä 12 luvussa säädetään tuomarin nimittämisestä määräaikaiseen virkasuhteeseen.

2 §

Asessorin kelpoisuusvaatimukset ja nimitysperusteet

Asessoriksi voidaan nimittää 10 luvun 1 §:ssä säädetty edellytykset täyttävä henkilö, jolla on vähintään kolmen vuoden kokemus tuomarin, tuomioistuimen esittelijän tai valmistelijan, syyttäjän, asianajajan tai oikeusavustajan tehtävästä taikka muusta sellaisesta lakimiestehtävästä, jonka voidaan katsoa antavan valmiuksia tuomarin tehtävään. Edellytyksenä on lisäksi, että hän on suorittanut hyväksytysti kokeen, jossa on osoitettava tuomarin tehtävässä toimimista koskevien keskeisten säännösten ja yleisten periaatteiden tuntemus. Asessorin suomen ja ruotsin kielen taitoa koskeviin vaatimuksiin sovelletaan 10 luvun 9 §:ää.

3 §

Asessorin toimivalta

Tuomioistuimen monijäsenisessä ratkaisukokoonpanossa voi olla jäsenenä vain yksi asessori.

Asessori ei voi toimia ratkaisukokoonpanon jäsenenä asiassa, joka koskee tuomarin virkarikosta.

Asessori voi toimia tuomioistuimen puheenjohtajana.

4 §

Asessorin koulutusohjelma

Asessorin koulutuksen tavoitteena on syventää asessorin laintuntemusta ja oikeudellista osaamista sekä antaa hänelle hyvät valmiudet itsenäiseen oikeudelliseen ratkaisutoimintaan myös laajoissa ja vaikeissa asioissa.

Asessorin on toimikautensa aikana osallistuttava tuomarikoulutuslautakunnan suunnittelemaan koulutusohjelmaan hänelle koulutuspaikassa laaditun henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti.

5 §

Keskeyttäminen

Päällikkötuomari voi perustellusta syystä myöntää asessorille luvan koulutusohjelman keskeyttämiseen. Keskeytynyt ohjelma voidaan suorittaa loppuun keskeytyksen päätyttyä.

6 §

Koulutusohjelman päätyminen

Asessorin on tehtävässä 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun kolmen vuoden vähimmäisajan toimittuaan suoritettava loppu työ tai loppukoe, jossa arvioidaan tuomarin tehtävässä vaadittavaa taitoa ja osaamista. Kokeen järjestää tuomarinkoulutuslautakunta.

Asessorin koulutusohjelman ja lopputyön tai loppukokeen hyväksytysti suorittaneelle voidaan myöntää oikeus käyttää tuomarikoulutetun nimikettä. Oikeuden myöntää tuomarinkoulutuslautakunta hakemuksesta.

Tuomarinkoulutuslautakunnasta säädetään 21 luvussa.

19 luku

Muu henkilöstö

1 §

Esittelijät ja valmistelijat

Tuomioistuimissa on esittelijöitä ja valmistelijoita seuraavasti:

- 1) hovioikeudessa hovioikeuden esittelijöitä;
- 2) hallinto-oikeudessa hallinto-oikeuden esittelijöitä;
- 3) markkinaoikeudessa markkinaoikeuden valmistelijoita;
- 4) työtuomioistuimessa työtuomioistuimen esittelijöitä;
- 5) vakuutus oikeudessa vakuutus oikeuden esittelijöitä.

Hallinto-oikeudessa voi lisäksi olla esittelijöinä notaareita.

Työjärjestyksessä myös muu kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kelpoisuusvaatimukset täyttävä virkamies voidaan määrätä toimimaan esittelijänä.

Esittelijä voi toimia asian valmistelijana, kun tuomari 9 luvun 3 §:n mukaisesti esittelee asian.

2 §

Esittelijöiden ja valmistelijoiden nimittäminen

Esittelijät ja valmistelijat nimittää asianomainen tuomioistuin.

3 §

Esittelijöiden ja valmistelijoiden kelpoisuusvaatimukset

Kelpoisuusvaatimuksena 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun virkaan on oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto. Hovioikeuden esittelijällä tulee lisäksi olla kokemusta tuomarin tehtävistä. Työtuomioistuimen esittelijän tulee lisäksi olla työsuhdeasioihin perehtynyt.

Kelpoisuusvaatimuksena 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun notaarin virkaan on soveltuva korkeakoulututkinto.

Mitä 10 luvun 9 §:ssä säädetään tuomarin kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, sovelletaan myös esittelijöiden ja valmistelijoiden kielitaitoa koskeviin kelpoisuusvaatimuksiin.

4 §

Käräjänotaarit

Käräjäoikeudessa, hovioikeudessa ja hallinto-oikeudessa on tuomioistuinharjoittelua suorittavia käräjänotaareita, jotka osallistuvat lainkäyttöasioiden käsittelyyn ja ratkaisuun noudattaen tuomioistuinharjoittelusta annettua lakia (674/2016).

Käräjänotaarin kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämisestä säädetään tuomioistuinharjoittelusta annetun lain 3 §:ssä.

5 §

Kansliapäällikkö ja muu henkilöstö

Tuomioistuimessa voi olla kansliapäällikön tai hallintopäällikön virka taikka muu vastaava virka, jonka tehtäviin kuuluu tuomioistuimen hallinnosta huolehtiminen. Tuomioistuimessa voi olla myös muuta virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä.

Kansliapäällikön kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Muun henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista voidaan määrätä tuomioistuimen työjärjestyksessä, jos se on asianomaiseen virkaan kuuluvien tehtävien hoitamiseksi perusteltua.

Asianomainen tuomioistuin nimittää kanslia- tai hallintopäällikön ja muut virkamiehet sekä ottaa palvelukseensa työsopimussuhteisen henkilökunnan.

6 §

Kansliahenkilöstön toimivalta

Käräjäoikeuden laamanni voi kirjallisesti määrätä käräjäoikeuden kansliahenkilökuntaan kuuluvan, joka on antanut tuomarinvakuutusta vastaavan vakuutuksen sekä saanut tehtävään tarvittavan koulutuksen ja jolla on tehtävän hoitamiseen riittävä taito:

1) oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitetuissa asioissa:

a) antamaan yksipuolisia tuomioita;

b) antamaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:n nojalla ratkaisuja oikeudenkäyntikulujen osalta sekä tuomioita, jos vastaaja on myöntänyt kanteen;

c) tekemään päätöksiä asian jättämisestä sillensä, jos kantaja on peruuttanut kanteensa eikä vastaaja vaadi asian ratkaisemista;

2) ratkaisemaan avioliittolain (234/1929) 25 §:n 1 momentin nojalla avioerohakemuksen, jos kummallakin puolisoilla on kotipaikka Suomessa.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kansliahenkilökunnan ratkaistavana oleva asia osoittautuu laajaksi, tulkinnanvaraiseksi tai muutoin vaikeaksi ratkaista, asia on siirrettävä käräjänoitaarin tai käräjäoikeuden lainoppineen jäsenen ratkaistavaksi.

Päällikkötuomari voi kirjallisesti määrätä kansliahenkilökuntaan kuuluvan, jolla on riittävä taito, antamaan haasteita ja todistuksia, suorittamaan tiedoksiantoja sekä muita lainkäyttöasioiden valmisteluun, käsittelyyn tai täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä.

7 §

Virfavapaus ja viranhoito

Tässä luvussa tarkoitetun virkasuhteisen henkilöstön virfavapaudesta päättää asianomainen tuomioistuin.

8 §

Esittelijöiden ja valmistelijoiden sivutoimet

Mitä 9 luvun 5—7 §:ssä säädetään tuomarin sivutoimista, sovelletaan myös tuomioistuimen esittelijän ja valmistelijan sivutoimiin.

9 §

Esittelijöiden ja valmistelijoiden koulutus

Mitä 9 luvun 4 §:ssä säädetään tuomarin koulutuksesta, sovelletaan myös tuomioistuimen esittelijöihin ja valmistelijoihin.

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

20 luku

Tuomarivalintalautakunta

1 §

Tuomarivalintalautakunnan tehtävä, asettaminen ja kokoonpano

Tuomarivalintalautakunnan tehtävänä on valmistella tuomarin viran täyttämistä.

Valtioneuvosto asettaa tuomarivalintalautakunnan viideksi vuodeksi kerrallaan.

Tuomarivalintalautakunnassa on puheenjohtajana korkeimman oikeuden valitsema jäsen ja varapuheenjohtajana korkeimman hallinto-oikeuden valitsema jäsen. Muina jäseninä on yksi hovioikeuden presidentti, yksi hallinto-oikeuden ylituomari, yksi käräjäoikeuden laamanni, yksi hovioikeuden muu vakinainen tuomari, yksi käräjätuomari, kaksi hallinto-oikeustuomaria tai yksi hallinto-oikeustuomari ja yksi erityistuomioistuimen tuomari, yksi asianajaja, yksi syyttäjä ja yksi oikeustieteellistä tutkimusta ja opetusta edustava jäsen. Kullakin jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

2 §

Tuomarivalintalautakunnan jäsenten nimeäminen

Tuomarivalintalautakunta asetetaan sen jälkeen, kun:

- 1) korkein oikeus on nimennyt keskuudestaan tulevan jäsenen ja varajäsenen;
- 2) korkein hallinto-oikeus on nimennyt keskuudestaan tulevan jäsenen ja varajäsenen;
- 3) hovioikeuksien presidentit ovat nimenneet keskuudestaan tulevan jäsenen ja varajäsenen;
- 4) hallinto-oikeuksien ylituomarit ovat nimenneet keskuudestaan tulevan jäsenen ja varajäsenen;
- 5) korkein oikeus on nimennyt käräjäoikeuden laamannien, hovioikeuden muiden vakinaisten tuomareiden ja käräjätuomareiden keskuudesta tulevat jäsenet ja varajäsenet ilmoittautumisten perusteella;
- 6) korkein hallinto-oikeus on nimennyt hallinto-oikeustuomareiden tai erityistuomioistuinten tuomareiden keskuudesta tulevat jäsenet ja varajäsenet ilmoittautumisten perusteella;
- 7) Suomen asianajajaliitto on nimennyt jäsentensä keskuudesta asianajajakuntaa edustavan jäsenen ja varajäsenen;
- 8) valtakunnansyyttäjä on nimennyt syyttäjiä edustavan jäsenen ja varajäsenen;
- 9) oikeusministeriö on nimennyt oikeustieteellistä tutkimusta ja opetusta edustavan jäsenen ja varajäsenen.

3 §

Nimeämismenettely

Nimettäessä 2 §:n 5—9 kohdassa tarkoitettuja jäseniä ja varajäseniä nimetään ehdokkaita kaksi kertaa niin monta kuin on asetettavia jäseniä ja varajäseniä. Ennen 2 §:n 9 kohdassa tarkoitettua nimeämistä oikeusministeriön on kuultava oikeustieteellistä tutkimusta ja opetusta edustavia yksikköjä.

Korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus ilmoittavat 2 §:n 5 ja 6 kohdassa tarkoitettujen tehtävien avoimena olemisesta ja ilmoittavat nimeämensä jäsenet ja varajäsenet oikeusministeriölle.

Oikeusministeriö pyytää 2 §:n 7 ja 8 kohdassa tarkoitettujen nimeämisten Suomen Asianajajaliitolta sekä valtakunnansyyttäjältä.

4 §

Lautakunnan jäsenen eroaminen

Eron lautakunnan jäsenelle ja varajäsenelle myöntää valtioneuvosto.

Eroavan jäsenen tilalle nimitetään jäljellä olevaksi toimikaudeksi seuraaja edellä säädettyä menettelyä noudattaen.

5 §

Päätösvaltaisuus

Tuomarivalintalautakunta on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään kahdeksan muuta jäsentä tai varajäsentä.

6 §

Tuomarivalintalautakunnan henkilöstö

Tuomarivalintalautakunnalla on sihteeri. Lautakunnalla voi lisäksi olla sivutoimisia esittelijöitä ja muuta henkilöstöä. Sihteerin ja sivutoimisen esittelijän tehtävänä on valmistella ja esitellä lautakunnassa tehtävät nimitysesitykset ja lausunnot. Lisäksi sihteeri huolehtii lautakunnan muun toiminnan järjestämisestä.

Sihteerillä ja sivutoimisilla esittelijöillä tulee olla oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto ja hyvä tuomioistuimien toiminnan tuntemus.

Tuomarivalintalautakunta nimittää sihteerin ja sivutoimiset esittelijät määrääjäksi. Sihteeri ottaa muun henkilöstön.

7 §

Tarkemmat määräykset

Tuomarivalintalautakunnan toimistosta ja henkilöstöstä sekä työskentelyn järjestämisestä ja asioiden käsittelystä tuomarivalintalautakunnassa voidaan antaa tarkempia määräyksiä lautakunnan vahvistamassa työjärjestyksessä.

21 luku

Tuomarinkoulutuslautakunta

1 §

Tuomarinkoulutuslautakunnan tehtävät

Tuomarinkoulutuslautakunnan tehtävänä on:

1) huolehtia tuomioistuinten jäsenille, esittelijöille, valmistelijoille, käräjänotaareille ja muulle henkilöstölle järjestettävän koulutuksen suunnittelusta yhteistyössä oikeusministeriön ja tuomioistuinten kanssa;

2) huolehtia 18 luvun 2 §:ssä ja 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kokeiden ja suoritusten suunnittelusta ja järjestämisestä;

- 3) huolehtia asessorin virkoja koskevan hakumenettelyn järjestämisestä sekä asessorien esivalinnasta;
- 4) huolehtia tuomioistuinharjoittelusta annetun lain mukaisten harjoittelupaikkojen keskitetyn hakumenettelyn järjestämisestä sekä käräjänotaarien valinnasta ja nimittämisestä;
- 5) antaa hovioikeuksille, hallinto-oikeuksille, markkinaoikeudelle, työtuomioistuimelle ja vakuutusosastolle ohjeita 18 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuna asessorin henkilökohtaisen opintosuunnitelman sisällöstä;
- 6) antaa käräjäoikeuksille, hovioikeuksille ja hallinto-oikeuksille ohjeita tuomioistuinharjoittelusta annetun lain 12 §:ssä tarkoitettuna harjoittelusuunnitelman sisällöstä;
- 7) antaa pyynnöstä oikeusministeriölle lausunto tuomioistuinlaitoksen johtamiskoulutukseen tai muuhun koulutukseen valittavista henkilöistä;
- 8) myöntää 18 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu oikeus käyttää tuomarikoulutetun nimeä;
- 9) myöntää tuomioistuinharjoittelusta annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu varatuomarin arvonimi.

2 §

Tuomarinkoulutuslautakunnan asettaminen ja kokoonpano

Tuomarinkoulutuslautakunnan asettaa valtioneuvosto viideksi vuodeksi kerrallaan.

Tuomarinkoulutuslautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kahdeksan muuta jäsentä. Puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja neljä jäsentä ovat vakinaisessa virassa olevia tuomareita. Muina jäseninä on yksi syyttäjä, yksi asianajaja, yksi oikeustieteellistä tutkimusta ja opetusta edustava jäsen sekä yksi oikeusministeriötä edustava jäsen. Kullakin jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Lautakunnan tuomarijäsenten tulee edustaa tasapuolisesti eri tuomioistuimia, ja tuomarijäsenistä vähintään yhden on oltava päällikkötuomari.

3 §

Tuomarinkoulutuslautakunnan jäsenten nimeäminen

Tuomarinkoulutuslautakunta asetetaan sen jälkeen, kun:

- 1) tuomarinvalintalautakunta on nimennyt puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja muut tuomarijäsenet sekä heidän varajäsenensä ilmoittautumisten perusteella;
- 2) valtakunnansyyttäjä on nimennyt syyttäjiä edustavan jäsenen ja varajäsenen;
- 3) Suomen Asianajajaliitto on nimennyt jäsentensä keskuudesta asianajajakuntaa edustavan jäsenen ja varajäsenen;
- 4) oikeusministeriö on nimennyt oikeustieteellistä tutkimusta ja opetusta edustavan jäsenen ja varajäsenen;
- 5) oikeusministeriö on nimennyt oman jäsenensä ja varajäsenensä.

Mitä 20 luvun 3 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään tuomarinvalintalautakunnan jäsenten ja varajäsenten nimeämisestä, sovelletaan myös tuomarinkoulutuslautakunnan nimeämiseen.

4 §

Lautakunnan jäsenen eroaminen

Eron lautakunnan jäsenelle ja varajäsenelle myöntää valtioneuvosto.

Eroavan jäsenen tilalle nimitetään jäljellä olevaksi toimikaudeksi seuraaja edellä säädettyä menettelyä noudattaen.

5 §

Päätösvaltaisuus

Tuomarinkoulutuslautakunta on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään viisi muuta jäsentä tai varajäsentä. Puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi läsnä tulee olla vähintään kolme muuta tuomaria.

6 §

Tuomarinkoulutuslautakunnan henkilöstö

Tuomarinkoulutuslautakunnalla on sihteeri, joka valmistelee ja esittelee lautakunnassa esillä olevat asiat sekä huolehtii lautakunnan muun toiminnan järjestämisestä. Sihteerillä tulee olla soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja hyvä tuomioistuinten toiminnan tai aikuiskoulutuksen tuntemus.

Tuomarinkoulutuslautakunta nimittää sihteerin.

Lautakunnalla voi lisäksi olla muuta henkilöstöä, jonka ottaa sihteeri.

7 §

Tarkemmat määräykset

Tuomarinkoulutuslautakunnan toimistosta ja henkilöstöstä sekä työskentelyn järjestämisestä ja asioiden käsittelystä lautakunnassa voidaan antaa tarkempia määräyksiä lautakunnan vahvistamassa työjärjestyksessä.

22 luku

Virkarikosasiat

1 §

Virkarikokset

Tuomioistuimet käsittelevät tuomioistuimen jäseniä ja tuomioistuimen virkamiehiä koskevat virkarikossyyteasiat seuraavasti:

- 1) korkein oikeus, jos asia koskee hovioikeuden jäsentä;
- 2) hovioikeus, jos asia koskee:
 - a) sen tuomiopiiriin kuuluvan käräjäoikeuden jäsentä, käräjänotaaria tai kansliapäällikköä taikka kansliahenkilökuntaan kuuluvaa, jos asia koskee 19 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässä tehtyä virkarikosta;
 - b) sen tuomiopiirin alueella sijaitsevan hallinto-oikeuden jäsentä, kansliapäällikköä, esittelijää, notaaria tai käräjänotaaria;
- 3) Helsingin hovioikeus, jos asia koskee:
 - a) markkinaoikeuden jäsentä, kansliapäällikköä tai valmistelijaa;
 - b) vakuutusosaston jäsentä, kansliapäällikköä tai esittelijää;
 - c) työtuomioistuimen jäsentä, kansliapäällikköä tai esittelijää;
 - d) muun hovioikeuden kuin Helsingin hovioikeuden kansliapäällikköä, esittelijää tai käräjänotaaria;
- 4) Turun hovioikeus, jos asia koskee 3 kohdan d alakohdassa tarkoitettuja Helsingin hovioikeuden virkamiehiä.

Mitä tässä pykälässä säädetään kansliapäälliköistä, sovelletaan myös 19 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun hallintopäällikön tai muuhun vastaavaan virkaan nimitettyyn.

Mitä tässä pykälässä säädetään saman tuomioistuimen esittelijän virassa toimivasta, sovelletaan myös esittelijän tehtävään 19 luvun 1 §:n 3 momentin perusteella määrättyyn.

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhaku sivutoimilupaa koskevaan päätökseen

Edellä 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun sivutoimilupaa koskevaan tuomioistuimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin päättä.

2 §

Muutoksenhaku kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen

Edellä 15 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun päätökseen antaa kirjallinen varoitus saa hakea muutosta valittamalla. Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä lainkäyttöasiana kiireellisesti.

Muutosta kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen haetaan:

- 1) käräjäoikeuden laamannin päätökseen hovioikeudelta;
- 2) hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentin päätökseen korkeimmalta oikeudelta;
- 3) hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutusosasto-ylijohtajan päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta;
- 4) korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentin päätökseen kyseiseltä tuomioistuimelta, jossa asia käsitellään täysistunnossa.

Valitus on 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista toimitettava sille tuomioistuimelle, jonka palveluksessa tuomari on. Tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava valituskirjelmä liitteineen, jäljennös valituksenalaisesta päätöksestä sekä päällikkötuomarin lausunto valituksen johdosta muutoksenhakutuomioistuimeen.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin päättä.

3 §

Muutoksenhaku virantoimituksesta pidättämistä koskevaan päätökseen

Edellä 15 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun päätökseen pidättää virantoimituksesta saa hakea muutosta valittamalla. Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä lainkäyttöasiana kiireellisesti.

Muutosta haetaan:

- 1) käräjäoikeuden päätökseen hovioikeudelta;
- 2) hovioikeuden ja työtuomioistuimen päätökseen korkeimmalta oikeudelta;
- 3) hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutusosasto-ylijohtajan päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta;
- 4) korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen kyseiseltä tuomioistuimelta, jossa asia käsitellään täysistunnossa.

Valitus on 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista toimitettava sille tuomioistuimelle, jonka palveluksessa tuomari on. Tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava valituskirjelmä liitteineen, jäljennös valituksenalaisesta päätöksestä sekä lausuntonsa valituksen johdosta muutoksenhakutuomioistuimeen.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa toisin päättä.

4 §

Muutoksenhaku työkyvyttömyyden perusteella annettavaa eroa koskevaan päätökseen

Edellä 16 luvun 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun työkyvyttömyyden perusteella annettavaa eroa koskevaan hovioikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen. Asia on muutoksenhakutuomioistuimissa käsiteltävä kiireellisenä.

Hovioikeuden päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa toisin päättä.

5 §

Muutoksenhaku asiantuntijajäsenen tehtävästä vapauttamista koskevaan päätökseen

Edellä 17 luvun 21 §:ssä tarkoitettuun asiantuntijajäsenen tehtävästä vapauttamista koskevaan hallinto-oikeuden tai vakuutuslaitoksen päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Asia on muutoksenhakutuomioistuimissa käsiteltävä kiireellisenä.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa toisin päättä.

6 §

Muutoksenhaku tuomarinkoulutuslautakunnan päätökseen

Tämän lain 18 luvun 2 §:ssä ja 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kokeiden arvosteluun saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaisissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muuhun tuomarinkoulutuslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

24 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

1 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

2 §

Kumottavat lait

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait:

- 1) käräjäoikeuslaki (581/1993);
- 2) hovioikeuslaki (56/1994);
- 3) korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenistä annettu laki (1266/2006);
- 4) markkinaoikeudesta annettu laki (99/2013);
- 5) vakuutuslaitoslaki (132/2003);

- 6) tuomareiden nimittämisestä annettu laki (205/2000);
 7) alioikeuden istuntojen pitämisestä muualla kuin varsinaisessa istuntopaikassa annettu laki (141/1932).

3 §

Eräiden asetusten jääminen voimaan

Seuraavat asetukset jäävät voimaan:

- 1) kärjäoikeuksien tuomiopiireistä annettu valtioneuvoston asetus (1053/2014);
- 2) hovioikeuksien tuomiopiireistä annettu valtioneuvoston asetus (337/2013);
- 3) kärjäoikeuksien kanslioiden ja istuntopaikkojen sijainnista annettu oikeusministeriön asetus (454/2009).

4 §

Päällikkötuomareita koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa haettavaksi julistetun päällikkötuomarin viran täyttämässä noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa vakinaiseen päällikkötuomarin virkaan nimitetty katsotaan eronneeksi virastaan siitä ajankohdasta, josta hänet on nimitetty toisen tuomioistuimen päällikkötuomariksi 11 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi määräajaksi. Tällaisella päällikkötuomarilla ei toimikauden päätyttyä ole oikeutta palata vakinaiseen päällikkötuomarin virkaan. Hänen oikeuteensa tulla toimikauden päätyttyä nimitetyksi vakinaiseen tuomarin virkaan sovelletaan 11 luvun 13 §:ää.

Ennen tämän lain voimaantuloa nimitetty vakinainen päällikkötuomari voidaan hakemuksestaan siirtää asianomaisessa tuomioistuimessa avoinna olevaan muuhun tuomarin virkaan, jos hän on toiminut päällikkötuomarin tehtävässä yhtäjaksoisesti vähintään seitsemän vuotta ja saavuttanut 63 vuoden iän. Päällikkötuomarin on ilmoitettava aikomuksestaan siirtyä muuhun tuomarin virkaan ennen viran auki julistamista. Siirtämisestä päättää nimittävä viranomaisena. Tuomarin tehtävään siirtynyt päällikkötuomari on lainkäyttöasiaa ratkaistaessa virkaikäjärjestyksessä päällikkötuomarin jälkeen virassa vanhin.

5 §

Muita tuomareita koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa korkeimman hallinto-oikeuden hallintoneuvoksen nimike muuttuu oikeusneuvokseksi.

Hovioikeuden tuomareita ovat myös tämän lain voimaan tullessa nimitettyinä olevat hovioikeudenlaamannit, ja vakuutusosoikeuden tuomareita ovat tämän lain voimaan tullessa nimitettyinä olevat vakuutusosoikeuden laamannit. Heihin sovelletaan, mitä hovioikeuden neuvoksesta tai vakuutusosoikeustuomarista säädetään.

Tämän lain voimaan tullessa hovioikeudenlaamannin tai vakuutusosoikeuden laamannin virkaan nimitettynä olevalla on lain tultua voimaan oikeus toimia sellaisessa tehtävässä, jossa vaaditaan johtamistaitoa. Tässä tehtävässä toimiessaan he ovat tuomioistuimen johtoryhmän sekä 11 luvun 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen kokoonpanon jäseniä.

6 §

Muuta henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa hovioikeuden viskaalin ja asessorin nimikkeet muuttuvat hovioikeuden esittelijäksi, hallinto-oikeussihteerin nimike hallinto-oikeuden esittelijäksi, markkinaoikeussihteerin nimike markkinaoikeuden valmistelijaksi, työtuomioistuimen

sihteerin nimike työtuomioistuimen esittelijäksi ja vakuutusosoikeuden asessorin ja vakuutusosoikeussihteerin nimikkeet vakuutusosoikeuden esittelijäksi.

Jos kumotun hovioikeuslain 9 §:ssä tarkoitettu esittelijä on nimetty asiassa hovioikeuden kokoonpanoon ennen tämän lain voimaantuloa, kokoonpano on asiassa päätösvaltainen tämän lain tultua voimaan. Jos vakuutusosoikeuden esittelijä on vakuutusosoikeudessa käsiteltävässä asiassa lakimiesjäsenenä ennen tämän lain voimaantuloa, hän voi kuulua ratkaisukokoonpanoon tämän lain tultua voimaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa nimitettyyn kärjäviskaaliin sovelletaan kumotun kärjäoikeuslain 3 a, 3 b ja 4 a §:ää, 14 §:n 3 momenttia, 17 §:ää ja 20 §:n 2 momenttia.

7 §

Viittaukset aikaisempaan lakiin

Jos muualla lainsäädännössä viitataan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleeseen lainkohtaan, sen asemesta sovelletaan tämän lain vastaavaa säännöstä.

Helsingissä 25 päivänä elokuuta 2016

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström